

ZWAAR GESCHUT

Van Grethe Bøe verscheen ook bij Uitgeverij Volt

Mayday

GRETHE BØE

Zwaar geschut

Uit het Noors vertaald
door Janke Klok en Erica Weeda



AMSTERDAM • ANTWERPEN



Deze vertaling werd gepubliceerd met financiële steun van NORLA



Oorspronkelijke titel *Snøleoparden*, verschenen bij Cappelen Damm

Oorspronkelijke tekst © Cappelen Damm AS, Oslo, 2023

Nederlandse vertaling © Janke Klok en Erica Weeda via het Scandinavisch
Vertaal- en Informatiebureau Nederland / Uitgeverij Volt, Amsterdam 2024

Omslag en omslagbeeld © Mark Hesseling, Wageningen

Typografie binnenwerk Crius, Hulshout, België

ISBN 978 90 214 8814 1 / NUR 330

www.uitgeverijvolt.nl

De weg naar de hel is geplaveid met goede voornemens

Hoofdstuk 1

Onderzeeboot uss Pennsylvania, Spitsbergen

Diep onder de zeespiegel, waar de claustrofobische duisternis eeuwigdurend is, leefden honderdvijfenzestig buitengewone mannen. In stilte. Verschanst achter achttienduizend ton gepantserd staal, uitgerust met de krachtigste massavernietigingswapens die de mensheid heeft geschapen, bewaakten ze de onderzeese oostelijke grens van het Westen. Soepel gleed de apocalyptische machine door het donkere water.

Alles en iedereen zweeg, gedragen door krachten waarover niemand zou moeten beschikken.

Dicht opeengepakt leefde de bemanning aan boord, overgeleverd aan elkaars issues, gerecirculeerde ademlucht en wisselende humeur. Ze konden nergens heen. Broederlijk deelden ze de twee toiletten en drie douches. Er waren niet voldoende bedden, of 'kisten' zoals zij die noemden, ook die moesten gedeeld worden. Ze sliepen om de beurt. Zes uur slaap, zes uur wacht en zes uur vrije tijd, die ze in de kantine doorbrachten, samen met alle anderen, met wie ze naar de wc gingen, een douche namen, aten en ademhaalden.

Machinist Timothy Dalton had zelf voor dit leven in de diepte gekozen, gevangen in een luchtdichte ijzeren buis vol kernwapens en zwaarbeproevede zeelieden. Zonder te mokken deed hij zijn werk en was hij bezig in de machinekamer. Na drieënzeventig dagen onder water liep hij op zijn tandvlees. Soms sloeg de twijfel toe: was dit alles wat het leven te bieden had? Hij vermande zich. Het was een stabiele baan met een goed inkomen, ze hadden allemaal een gezin te onderhouden en een wereld te beschermen. Het was een eer om dienst te doen in een van de grootste atoomonderzeeboten van de vs.

Geen signaal mocht aan de onderzeeboot ontsnappen en er kwamen ook bijna geen signalen binnen, ze leidden hun leven losgekoppeld van het leven aan de oppervlakte. Berichten naar en van hun gezin konden alleen worden gestuurd wanneer de boot bovenkwam; soms verstreken er weken tussen die momenten en niemand wist wanneer de volgende keer zou zijn. Af en toe greep de paniek Timothy bij de keel. Kon hij bijna niet ademen. Maar dat toonde hij nooit. Aan niemand. In plaats daarvan brak hij de benauwende eentonigheid open door uit de duisternis weg te glippen, weg van de monotone werkzaamheden en de eeuwige nabijheid van anderen. Hij had een eigen bubbel. Dagdromen waarin hij kon verdwijnen, een plek waar herinneringen, onuitgesproken verlangens en hoop voor de toekomst met elkaar versmolten. In de diepte verliep toch alles volgens vaste routines. Wanneer de hel losbrak, kende iedereen zijn functie en viel iedereen in zijn rol. Je wordt wat je elke dag doet. Alles draaide om die belichaamde routines. De bemanning kon haar taken slapend verrichten, af en toe had hij zelfs het gevoel dat dat precies was wat ze deden. De duivel zat in de details, geen regel mocht worden overtreden. Geen enkele fout was toegestaan... alles kon elk moment naar de verdoemenis gaan.

Timothy had de wacht in de machinekamer, tot nu toe had zijn dienst bestaan uit het smeren van de roeren en het laten lopen van de compressoren. Geluidloos bewoog hij zich door de kreunende ingewanden van de onderzeeboot. Hier beneden stelde men stilte op prijs; er sliep altijd wel iemand, er was altijd wel iemand die zich vastklampte aan die heilige uren van vlucht uit de werkelijkheid. Slaap. Timothy bewoog zich als in trance, hij wist elk ventiel en elke pomp met zijn ogen dicht te vinden. Hij werkte geconcentreerd, maar zo nu en dan slopen luchtspiegelingen zijn bewustzijn binnen. Hij droomde van het leven daar boven in het licht. Met haar. Helena. Hij keerde altijd terug naar één en dezelfde herinnering. Het was warm buiten, de zon brandde. De kinderen renden door de watersproeier terwijl Helena met uitgestrekte armen en haar gezicht naar de zon rondjes op het gazon draaide, steeds opnieuw. Haar blauwe jurk danste om haar heen. Ze lachte van geluk. Het was een eeuwigheid geleden.

Timothy werd uit zijn dagdroom gerukt toen er een bericht binnenkwam. Het was afkomstig van de commandobrug. Bij de monding van de Isfjord was een probleem ontstaan. Een van de twee onderzeese kabels tussen SvalSat, 's werelds grootste ontvanger van satellietsignalen, en het vasteland was 'dood'. De verbinding tussen Noorwegen en Spitsbergen was verbroken en het verkeer van en naar de eilandengroep lag grotendeels stil. De gegevens uit het AIS-detectiesysteem lieten zien dat zich in het gebied van de kabelbreuk op dat moment maar één vaartuig had bevonden: een Russische fabriekstrawler. Meer dan honderd keer was de trawler boven de aflopende rand van het Noors continentaal plat, ook wel de Egga Edge genoemd, heen en weer gevaren, precies op de plek waar de kabels die in de zeebodem lagen uit de diepe trog naar boven kwamen. De situatie was precair, de glasvezelkabels vormden de hersenstam die het centrale zenuwstelsel van de wereld, de ongeveer honderd satellietantennes van SvalSat, met de van informatie afhankelijke bevolking op het vasteland verbond.

Timothy schrok wakker, hij wist wat hem te doen stond en reageerde snel. Enorme machinale krachten werden ingezet, zodat de massieve onderzeeboot zijn koers naar het westen verlegde en verder de diepte in ging. Zijn hartslag steeg en hij constateerde dat hij het fijn vond dat er iets gebeurde, dat hij aan de bak moest. Pas dan voelde hij dat hij leefde.

Hoofdstuk 2

Galapagos, Ecuador

Het begon vrij onschuldig, zoals dat vaak gaat.

‘Vertrouw me,’ zei hij.

Ylva knikte en concentreerde zich erop de smeulende onrust te negeren.

‘Je hoeft nergens bang voor te zijn.’

Bang? Wie had het over bang? Ylva niet natuurlijk, ze had gewoon een gezond respect voor diepten. Zonder aarzelen zette ze de duikbril op en deed het mondstuk in. Met een plons ging ze te water en verdween in het donker.

Omsloten door inktzwart oceaanwater, en terwijl ze als door een omgekeerde dageraad naar beneden zonk, verdwenen de angst en boosheid die Ylva Nordahl in leven hadden gehouden. Een nieuw en onbekend gevoel stroomde door haar lichaam. Eerst als een gekietel in haar buik; toen kwam ze vreemd genoeg tot rust. Hoe dieper ze zonk, hoe lichter ze werd. Bij elke meter die ze verder van het zeeoppervlak verwijderd raakte, loste ze een beetje op. Eerst verdween de straaljagerpilot die boven de Russische toendra was neergeschoten. De schok en het gevoel catastrofaal te hebben gefaald werden op pauze gezet. Toen verdween de soldaat die haar stervende mentor, sterk aangedaan en alleen, in de kou had achtergelaten om zijn laatste order uit te voeren. Met de soldaat verdwenen ook de verlamme schame, het schuldgevoel en het verdriet. Zelfs de opluchting dat ze zich terug naar het Westen had weten te vechten en een cynisch in scène gezette oorlog had kunnen verhinderen, liet ze varen. Die behoorde haar niet toe. Ze zonk en terwijl het zeeoppervlak zich in duisternis oploste,

opende zich in haar binnenste iets nieuws.

Waar had ze zich mee beziggehouden?

Hier, in de diepte, bestond die trouweloze wereld niet. Raakte die haar niet. Hier was ze alleen maar een zwijgende, zwevende aanwezigheid van diepe, ritmische ademteugen. Natuur.

Ylva glimlachte, hij had dus gelijk gehad, Storm, toen hij haar naar de haaien liet gaan. Dat had hij moeten doen, om haar van haarzelf te redden.

Op het suggestieve ritme van hun eigen ademhaling navigeerden ze op het afnemende maanlicht. 's Nachts was de oceaan anders en herbergde de onderwaterwereld een mythische dimensie; duisternis kreeg er een gloeiende glans. Tastend bewoog Ylva haar armen zachtjes in het water op en neer, de beweging deed piepklein plankton in een wolk van neonblauw schijnsel oplichten. Bioluminescentie, fosforescentie, Ylva glinsterde als een kerstboom. Met rustige beenbewegingen zwom ze met de stroom mee naar beneden, van het land vandaan.

Nieuwsgierig liet ze de bundel licht van haar zaklamp over de zeebodem glijden, stille kalkskeletten en bontgekleurde koralen met lange tentakels strekten zich naar haar uit. Ze was inmiddels bijna gewend aan de grote haaien die om hen heen cirkelden als ze overdag doken. Die hoefden ze niet te vrezen, mensen stonden niet op hun menu. Maar nu, omsloten door de zwarte oceaan, huiverde ze. Hun ijsskoude ogen gloeiden wanneer ze langs hen gleden. Ze hadden niet bepaald kleine tanden. Ylva voelde haar hartslag stijgen. Ze trilde van spanning.

Storm kwam naast haar zwemmen, hij zag haar ogen achter het glas van de duikbril. Ogen die oplichtten van kinderlijk plezier en nieuwsgierigheid. Enthousiast stak ze haar duim omhoog. Storm glimlachte, *mission accomplished*, nu kon ook hij van de duik genieten.

Ylva vloog zonder vleugels, zonder opwaartse kracht of kerosine. Haar hart klopte langzaam en tevreden, haar pols was rustig en ze genoot van het gevoel dat ze steeds verder de diepte in werd getrokken. Storm was meer dan geduldig geweest terwijl zij, tamelijk halfslachtig, oude, bijna vergeten duikvaardigheden opfriste. Waarom moesten ze in godsnaam gaan duiken? Waar was het goed voor een beetje in de Stille Oceaan rond te dobberen? Nu wist ze het antwoord en was ze hem diep dankbaar. Voor het eerst sinds ze boven Moermansk was neergestort, was ze zichzelf.

Ylva volgde Storm verder de diepte in. Hun reis naar de Galapagos-eilanden bleek het beste wat ze hadden kunnen doen. Onder de brandende zon van Ecuador hadden ze een dommelend ritme gevonden van warme zon, hemels eten, levendige gesprekken, vertrouwde stilte en etmalen vol seks. Wild, warm en onverzadigbaar hadden ze zich om elkaar heen gewikkeld. Er kwam geen eind aan de begeerte die hij in haar wakker maakte; hoe meer ze ontving, hoe gretiger ze werd. In het donker had ze zichzelf erop betrappt dat ze een 'Ik hou van je' tegen zijn lippen fluisterde, vier woorden waarvan ze zichzelf had beloofd ze nooit te zullen uitspreken. Maar bij hem ging dat gemakkelijk, en vielen ze in goede aarde. Steeds opnieuw. Dat hij, die haar beste vriend was geworden, ook degene was die de rauwste hartstocht in haar losmaakte, was meer dan ze voor mogelijk had gehouden. Was het mogelijk?

Ylva keek naar Storm terwijl hij verder de diepte in zwom... toen verdween hij in de duisternis.

De eeuwig kolkende watermassa's van de oceaan die zich vlak voor de Galapagoseilanden opeenhoopten, waren legendarisch; de fauna hier vond je nergens anders. Het krioelde van leven. Ylva zwom door het surrealistische lavalandschap, gevormd door het magma uit de vulkaanuitbarstingen en aardbevingen die zich regelmatig in het gebied voordeden. De Galapagoseilanden waren voortdurend in verandering en de weg naar het hart van de aarde liep als open, smeulende scheuren door het landschap. De zekerheid dat er nog steeds magma

tussen de tegen elkaar knarsende tektonische platen onder haar door sijpelde en dat sluimerende vulkanen elk moment konden ontwaken en uitbarsten, maakte de duik nog heftiger. Het breekpunt was slechts een ademdeug verwijderd.

Er gleeed een schaduw vlak boven Ylva. Ze keek op en daar zweefde een machtige adelaarsrog. Met zijn vleugelspan van drie meter leek de platte roofvis op een enorme zwarte engel. Majestueus, soepel alles in de gaten houdend, geluidloos jagend. Niet aan arenden denken, de oude angst nam haar in zijn greep. Niet denken, dacht ze, maar ze had de strijd al verloren. Haar hartslag steeg. Ylva hapte naar adem en keek omhoog naar het zwevende roofdier. De rog verdween in het donker, ze volgde hem met haar ogen.

Niet denken.

Ylva haalde adem, zware zuurstof sijpelde naar binnen... maar niet genoeg. Nog een keer vulde ze haar longen. Halfvol. Het lukte haar niet ze helemaal te vullen, het was een claustrofobische ervaring, alsof haar longen niet in staat waren om de zuurstof die ze zo gulzig dronk te absorberen.

Controle houden, vermaande ze zichzelf, rustig ademhalen. Geconcentreerd ademde ze in, ze moest meer lucht hebben, hoe verder ze zonk, hoe zwaarder het ademhalen ging. Niets aan de hand, dat was door de hogere druk normaal, dat wist ze. Langzaam ademhalen. Ze ademde in terwijl ze tot een, twee, drie telde, daarna ademde ze uit... drie, twee, een, dan weer in... een, twee, drie. Maar de angst sloeg haar om het hart, ze kreeg maar een teugje zuurstof binnen. Ongerust keek Ylva op haar zuurstofmeter, ze had nog ruim voldoende. En toch, bij elke gretige inademing verkrampde haar borst en sloeg haar hart sneller.

Er moest iets met haar uitrusting zijn. Waar was Storm? Ylva probeerde haar ademhaling nog verder te vertragen en stelde de zuurstoftoevoer opnieuw in. Het hielp niet, het was alsof haar longen op het punt stonden in te klappen, alsof ze in het luchtledige ademhaalde. Ze kreeg niet genoeg lucht.

Moest ze haar gewichten afwerpen en naar de oppervlakte zwem-

men? Dat zou niet slim zijn, Roca Redonda was beroemd om zijn krachtige zeestromingen, Ylva was te licht, ze zou steeds verder zee- waarts en naar beneden worden gezogen. En als de paniek zou toeslaan en ze te snel naar de oppervlakte zwom, zou de druk in haar lichaam zo snel lager worden dat er een teveel aan stikstofbelletjes in haar bloedsomloop gevormd werd. Ylva wist wat er zou gebeuren als ze te snel steeg en niet de tijd voor decompressie nam: de stikstofbellen in haar longen zouden uitzetten zoals koolzuurbellen in een flesje cola dat geschud wordt, alleen konden de stikstofbellen nergens heen, ze zouden via haar bloedsomloop overal in haar lichaam terecht- komen, tot in haar hersenen. Duikersziekte, in het ergste geval zou ze er dood aan gaan.

Waar was Storm?

Gevangen tussen in- en uitademen zonk Ylva steeds dieper. Ze wilde vechten, slaan, schoppen om in het licht boven te komen, maar haar lichaam leek wel verlamd, haar borst werd steeds verder ingedrukt, het draaide voor haar ogen, het was alsof haar hoofd uit elkaar zou spatten. De dieptemeter en de zuurstoftank gaven waarden ruim binnen de norm aan, en toch had ze geen lucht meer. Ze kon ook niet schreeuwen, want als er geen lucht in komt, kan er ook geen lucht uit.